

Herfsttentoonstelling in het Artoispaviljoen van Arboretum Wespelaar

1 – Vanuit de lucht onthult een drone de betoverende herfstkleuren die zich uitstrekken tot aan het Artoispaviljoen. *Liquidambar*, *Nyssa*, *Carya* en *Acer* zorgen ervoor dat het Arboretum in oktober in vuur en vlam staat. In de verte verschuilt zich achter het Artoispaviljoen een mooie *Nyssa sylvatica* 'Wisley Bonfire' die zijn vurige cultivarnaam eer aandoet.

2 – *Liquidambar styraciflua* 'Lane Roberts' is een van de beste cultivars wat herfstkleuring betreft. De boom heeft bovendien een prachtige vorm. Rechts begint *Nyssa sylvatica* 'Sheffield Park' te verkleuren en zal zich ontpoppen tot een groot scharlakenrood boeket. Het grijsgroene patina van de bronzen beelden licht op tussen de warme herfsttinten.

3 – In het Marnefbos vormen de Zomereiken (*Quercus robur*), geplant in de jaren 1880, een soort kathedraalgewelf boven de collectie Japanse esdoorns. De Rode esdoorns (*Acer rubrum*) klaren de achtergrond op.

4 – *Acer palmatum* is in de tuinwereld de belangrijkste soort onder de Japanse esdoorns en wordt al eeuwenlang gekweekt en geselecteerd. Er bestaan inmiddels honderden cultivars in uiteenlopende vormen en kleuren. *Acer palmatum* 'Samidare' (**4a** en **4b**) verkleurt relatief laat en heeft een goudgele tint. De drie treurvormige *Acer palmatum* 'Orangeola' (**4c**) met diep ingesneden paarsrood blad blijven klein van formaat; ze hebben een heldere dieprode kleur. *Acer palmatum* 'Inazuma' (**4d**) is een typisch voorbeeld van de paarse cultivars: hij ontluikt paars in de lente maar kleurt karmijnrood in de herfst.

5 – *Acer palmatum* 'Emperor 1' (**5a**) heeft niet alleen mooie purperen bladeren in de zomer, maar ook mooi gekleurde samaras in de herfst. Noord-Amerika heeft mooie Esdoornsoorten, zoals de Suikeresdoorn (*Acer saccharum*, **5b**) die je hier ziet. Dit exemplaar afkomstig uit het westen van Massachusetts, kleurt vroeg in het seizoen.

6 – *Acer buergerianum* (**6a**) komt uit China. Zijn drietandige bladeren zijn heel kenmerkend, vandaar Drietandesdoorn. Het is een van de meest geschikte Esdoorns voor het maken van bonsai (**6b**), een traditionele Japanse kunstvorm.

7 – Verrassend genoeg ontwikkelen bomen uit het oosten van de Amerikaanse en Aziatische continenten de mooiste herfstkleuren. *Carya glabra* (**7a**) is als Hickorynoot een van de beste soorten. Hij behoort tot de walnotenfamilie, maar enkel de Pecannoot (*Carya illinoensis*) produceert een noot die commercieel relevant is. Deze *Fraxinus americana* 'Bash Bish Falls' (**7b**) werd verzameld in Noordoost-Amerika, in een natuurreservaat met dezelfde naam. Hij verkleurt en verliest zijn bladeren vroeg, waardoor hij tegen het einde van de herfst wellicht teleurstelt.

8 – Esdoorns zijn niet de enige bomen met opvallende herfstkleuren. Zo zorgen *Ginkgo biloba* 'Autumn Gold' (**8a**) uit China en *Betula lenta* (**8b**) uit Amerika voor een prachtige goudgele toets. De zeldzame *Ulmus lamellosa* (**8c**) is al jaren een blikvanger; we hopen dat deze Iep gespaard blijft van de iepenziekte. *Cotinus obovatus* (**8d**) mag dan gewoon een struik zijn, wanneer hij verkleurt kan je er onmogelijk naast kijken.

9 – De herfst is natuurlijk ook het seizoen van allerlei vruchtvormen: *Phellodendron amurense* var. *lavalleei* (**9a**) ontwikkelt talrijke steenvruchten die lang aan de boom blijven hangen. Deze soort staat ook bekend om zijn kurkachtige schors. *Liriodendron* 'Chapel Hill' (**9b**) is een hybride tussen de Amerikaanse en Chinese tulpenboom. Deze cultivar is bijzonder vanwege de overvloedige bloei, ook aan de lagere takken. Hier zijn de karakteristieke samengestelde vruchten te zien.

10 – Deze *Zelkova serrata* (**10a**) groeide op uit een zaadje dat in 1968 werd verzameld van een boom in Arboretum Kalmthout. Hij verkleurt vroeg, terwijl zijn omgeving nog grotendeels groen is. *Pseudolarix amabilis* (**10b**) is een zeldzame conifeer die de voorkeur geeft aan een warmer klimaat; hierdoor is hij in ons zeeklimaat vaak breder dan hoog. Naast hem staat een vrij smalle *Parrotia persica* 'Jodrell Bank' die ook mooi verkleurt. *Nyssa sylvatica* 'Herkenrode' (**10c**) ontstond ook in 1968, uit een zaadje van een boom in perceel 19 van het Geografisch Arboretum Tervuren. *Stewartia x henryae* (**10d**), een hybride van *S. pseudocamellia* en *S. monadelpha*, is gekend voor zijn warme herfstkleuren.

11 – *Nyssa sylvatica* 'Sheffield Park' verkleurt elke herfst warmrood. Naarmate hij groeit zullen we van hieruit de kerktoeren van Wespelaar misschien niet langer kunnen zien. Rechts staat een kleine *Nyssa sylvatica* 'Autumn Cascades' die wat minder opvalt maar misschien ooit tot aan de vijver zal groeien...

12 – De Amerikaanse eiken behoren tot de meest opvallende soorten wat herfstkleuren betreft. De Amerikaanse Witte eik (*Quercus alba* 'Laura', **12a**) is hier omringd door leden van de Internationale Dendrologische Vereniging. De Scharlakeneik (*Quercus coccinea* 'Splendens', **12b**) wordt gewaardeerd om de uitzonderlijke kleur van zijn blad. *Quercus* 'Pondam' (**12c**) is ontstaan uit een kruising tussen Pontische eik (*Quercus pontica*) en *Quercus dentata*, een Eik uit Noordoost-China, Noord-Japan en Korea. *Quercus serrata* 'Herkenrode' (**12d**) ontstond uit zaad verzameld in het noorden van Japan en werd geselecteerd en benoemd door Arboretum Wespelaar omwille van zijn mooie herfstkleur.

13 – *Sassafras albidum* (**13a**) heeft aromatische bladeren die erg variabel zijn qua vorm: sommige zijn ongelijkmatig gelobd, andere hebben deze lobben niet. Sassafras vormt echter ook wortelopslag en doet dat vrij agressief. Daarom plant je de boom best in een weiland waar grazend vee de opslag kan korthouden of in een regelmatig gemaaid grasveld. *Nyssa sylvatica* (**13b**) vraagt minder aandacht op dat vlak. Hier is het echter belangrijk een cultivar te kiezen die niet te vroeg verkleurt en die zijn bladeren minstens een week behoudt - 'Sheffield Park' is een uitstekende keuze. De donkerblauwe steenvruchten vormen een mooi contrast met het warmrode blad.

14 – Deze grote *Magnolia fraseri* (**14a**) afkomstig uit het Appalachen-gebergte in Noord-Amerika weet bij enkele bezoekers bewondering op te wekken. Zijn samengestelde vruchten zijn vrij bescheiden van formaat. Dat geldt niet voor die van *Magnolia* 'Big Dude' (*M. sprengeri* × *M. 'Picture'*, **14b**): deze kunnen bijna honderd vruchtbare zaden bevatten. De opvallende rood-oranje kleur van de zaden bij *Magnolia* trekt vogels aan die zorgen voor de verspreiding van deze pionierboom.

15 – Zoals bij veel planten uit de Rozenfamilie draagt *Crataegus macracantha* (**15a**) vruchten die meerdere zaden bevatten. Deze pitvruchten worden gewaardeerd door vogels die zorgen voor de verspreiding tijdens de winter. De Japanse haagbeuk (*Carpinus japonica*, **15b**) draagt prachtige vruchtkatjes met dicht overlappende schutbladen die door de wind worden verspreid.

16 – De vruchten van *Asimina triloba* (de Pawpaw, **16a**) zijn niet zo bijzonder van smaak maar waren geliefd bij de inheemse volkeren van Noord-Amerika. Hij wordt er ook wel Poor Man's Banana genoemd omwille van de vruchten die lichtjes naar banaan smaken. De vruchtvorming vereist de aanwezigheid van meerdere planten bij elkaar. Bij de Kardinaalsmuts (in dit geval *Euonymus americanus*, **16b**) vormen de doosvruchten het voornaamste sieraspect: de karmijnrode doosvruchten onthullen bij het openen de zaden met oranje zaadrok. De kegels van *Pseudolarix amabilis* (**16c**) vallen bij afrijping op de boom uiteen; elk zaadje wordt dan afzonderlijk verspreid dankzij zijn eigen vleugeltje. Al zullen eekhoorns er waarschijnlijk eerder een feestmaal van maken. *Malus* 'Evereste' (**16d**) vormt mooie sierappeltjes. Rauw smaken de appeltjes zuur en wrang maar verwerkt tot gelei of in desserts zijn ze ook culinair een aanwinst in de tuin.

17 – Na een prachtige bloei vormt de Blazenboom of Lampionboom (*Koelreuteria paniculata*, **17a**) een reeks lantaarnvormige doosvruchten met daarin de zaden. *Sorbus pseudovilmorinii* (**17b**) is een kleine boom afkomstig uit Yunnan, Sichuan en aangrenzend Vietnam die sterk op onze inheemse Lijsterbes lijkt. De vruchten blijven in de winter aan de boom hangen en vormen een waardevolle voedselbron voor vele vogels.

18 – *Stewartia rostrata* (**18a**) wordt aangeplant vanwege zijn prachtige, eerder zachte herfstverkleuring en bloemen die lijken op die van *Camellia*. Typisch voor deze *Stewartia* zijn de gedraaide kelkblaadjes en de fors gesnauwde vruchten (*rostrata* = gebekt). De paarse steenvruchten van deze hybride *Callicarpa americana* (**18b**) vormen een verassend contrast met het roze blad. Op de achtergrond vult een goudgele *Carya glabra* het kleurenpalet mooi aan. *Franklinia alatamaha* (**18c**) draagt nog geen vruchten: hij bloeit pas in september. Deze boom uit het zuidoosten van de Verenigde Staten is sinds de 19^e eeuw uitgestorven in het wild en leeft voort dankzij exemplaren die ooit in een tuin in Philadelphia werden aangeplant. *Clerodendrum trichotomum* (**18d**) is een struik met een spectaculaire vruchtzetting: felroze kelkbladeren omringen de diepblauwe steenvruchten.

19 – De herfst is natuurlijk ook het seizoen van de paddenstoelen. De meest opvallende is wellicht de Vliegenzwam (*Amanita muscaria*, **19a**), met zijn scharlakenrode hoed bezaaid met witte stippen. Honingzwammen (in dit geval de Sombere honingzwam, *Armillaria ostoyae*, **19b**) vormen helaas een bedreiging voor bomen en struiken: ze dringen via het cambium de boom binnen met hun zwarte strengvormige draden (rhizomorfen). In een jong stadium zijn ze in beperkte mate en gekookt eetbaar. Deze mooie Gewone knolparasolzwam (*Chlorophyllum rhacodes*, **19c**) groeit hier als saprofiet (= op dood materiaal) onder onze *Metasequoia*. De Gekraagde aardster (*Gastrum triplex*, **19d**) opent zich op een bed van bladeren en vruchten van *Disanthus cercidifolius*, in het gezelschap van een jonge kikker - hopelijk overleeft hij de winter.

20 – De eerste winternevel stijgt op uit de vijver. Aan de linkerkant zie je de perfect bolvormige kroon van *Liquidambar styraciflua* 'Gum Ball' en aan de rechterkant de takken van 'Lane Roberts'. Samen met de fontein weerspiegelen zij zich in het stille, spiegelende wateroppervlak van de Artoisvijver.